
CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE

DIN JUDEȚUL NEAMȚ

(2015-2016)

Vasile Diaconu

Cuvinte-cheie: județul Neamț, situri arheologice, cercetări arheologice, săpături sistematice, cercetări preventive, diagnostice, supravegheri, perieghize, descoperiri întâmplătoare.

În perioada 2015-2016, arheologii din cadrul Complexului Muzeal Județean Neamț, precum și unii specialiști din instituții partenere au desfășurat o intensă activitate de teren, care a vizat mai multe obiective: identificarea unor situri noi, continuarea săpăturilor sistematice în stațiuni preistorice, antice și medievale, verificarea unor descoperiri întâmplătoare sau efectuate cu detectoarele de metale, precum și cercetări neinvazive.

Lucrările edilitare, desfășurate în special în zonele urbane sau în aria de protecție a unor monumente istorice au impus asistență arheologică, iar în unele cazuri rezultatele cercetărilor au adus informații istorice extrem de valoroase.

Săpături sistematice au fost efectuate în siturile de la Izvoare-La Izvoare, Răucești-Dealul Munteni și Valea Doamnei - Poiana Cireșului (Piatra-Neamț) (cercetare a Complexului Național Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște).

Necesitatea efectuării unor investigații neinvazive în câteva situri cucuteniene a impus încheierea unui parteneriat de colaborare cu Universitatea „Friedrich Alexander” din Erlangen-Nürnberg (Germania), prin care s-a reușit prospectarea geomagnetică a patru așezări, obținerea unui set de fotografii aeriene efectuate cu drona și modelări digitale ale terenului (SIG).

Redăm în continuare lista siturilor descoperite și / sau cercetate în ultimii doi ani pe teritoriul județului Neamț, respectând criteriul alfabetic.

1. Almaș-Mănăstirea Almaș (com. Gârcina)

Intervenția arheologică se datorează ridicării unui corp de chilii și a unui paraclis la cca. 30 m nord de biserica mănăstirii¹. Într-o primă fază a fost demolat paraclisul deja existent pe locul viitoarei construcții. Acesta, cu elevație din lemn și cu fundație de piatră, ce descrie un perimetru de 9,90 x 5,60 m, este o construcție modernă, piatra folosită fiind legată cu mortar pe bază de ciment. În momentul demontării mesei altarului a fost descoperită o casetă realizată din cărămizi legate cu lut, în care au fost depuse o candelă și șapte monede de la Carol I, emise între anii 1867-1906.

Supraveghere: S.-C. Ceaușu, V. Diaconu, Al. Gafincu, 2016.

2. Arămoaia-La nord de sat (com. Tupilați)

Pe malul stâng al Pârâului Valea Albă, în dreapta drumului ce duce spre șoseaua Tupilați - Războieni, lângă un grup de case, au fost descoperite fragmente ceramice de factură Noua. Materialele arheologice sunt răspândite pe o suprafață de aproximativ 1 ha.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

3. Arămoaia-Terasa Pârâului Valea Albă (com. Tupilați)

Pe malul stâng al Pârâului Valea Albă, în partea de nord-est a satului, au fost identificate fragmente ceramice atribuite sec. II-III p. Chr. De pe suprafața sitului au fost recuperate și bucăți de lipitură arsă, dar și fragmente ceramice provenite de la vase de import.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

4. Brășăuți-La școală (com. Dumbrava Roșie)

În mai 2015, la Școala Generală din localitatea Brășăuți au continuat lucrările administrative demarate în anii trecuți (2012, 2014)², cu alte două

¹ Biserica actuală datează din 1821, fiind construită de logofătul Lupu Balș. Aceasta continuă viața unui lăcaș de lemn mai vechi, ridicat în 1715 de Ecaterina Cantacuzino, soția spătarului Iordache Cantacuzino. Pe parcursul secolului al XIX-lea biserica va cunoaște unele transformări, cea mai importantă fiind din anul 1851, când i s-a adăugat un pronaos de către boierul Dimitrie Palada; vezi N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 27.

² D. Garvăn, R. Munteanu, *Cercetări arheologice efectuate de Complexul Muzeal Județean Neamț în anii 2011-2012*, în *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, p. 509, 510 (supravegheri arheologice: D. Garvăn, R. Munteanu); V. Diaconu, *Cronica cercetărilor arheologice din județul Neamț (2013-2014)*, în *Memoria Antiquitatis*,

proiecte, privitoare la clădiri anexe și împrejmuirea unui spațiu. Pentru că toate intervențiile se desfășurau în zona vechii așezări medievale (sec. VIII-IX, XIII-XIV și XV³) a fost necesară asistență arheologică.

Lucrările edilitare au afectat o suprafață restrânsă și nu au fost identificate complexe arheologice, dar s-au putut face mai multe observații stratigrafice care confirmă o locuire de durată a acestei zone. Materialul arheologic cel mai relevant a fost identificat în zona în care urma să fie construită centrala termică, iar de aici provin resturi de vase lucrate cu mâna, specifice evului mediu timpuriu (sec. VIII-IX), dar și fragmente de olărie din sec. XIV-XVI.

Supraveghere: G.D. Hânceanu, 2015.

5. **Boiștea-Marginea pădurii (com. Petricani)**

În partea de nord-est a satului și la 500 m față de livadă, lângă marginea pădurii, între drumul de țară și zona forestieră, pe un teren puțin înclinat, au fost găsite câteva materiale arheologice, respectiv piese litice și fragmente ceramice, dintre care unele sunt de factură eneolitică (cultura Cucuteni), iar altele pot fi atribuite epocii bronzului (mijlociu sau târziu).

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

6. **Cârliți-Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” (com. Ștefan cel Mare)**

În urma lucrărilor de refacere a dușumelei⁴ de la vechea ctitorie a Cantacuzinilor, ridicată în jurul anului 1660⁵, a fost descoperită o altă pardoseală, realizată din dale de piatră de formă rectangulară. Pe baza celor observate în teren (raportul față de pragul de trecere dintre turnul clopotniță și naos, raportul de anterioritate față de lespedea funerară din anul 1830 a boierului Ioan Ruset etc.), apreciem că pardoseala realizată din dale de piatră poate fi legată de începuturile acestui lăcaș, deci poate fi datată în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Supraveghere: S.-C. Ceaușu, 2016.

XXIX-XXX (2013-2014), 2014, p. 414, 415 (supraveghere arheologică: G.D. Hânceanu).

³ V. Spinei, D. Monah, *Așezarea prefeudală de la Brășăuți*, în *Memoria Antiquitatis*, II, 1970, p. 371-387; Idem, *Șantierul arheologic Brășăuți, jud. Neamț (1969)*, în *Matrile și Cercetări Arheologice*, X, 1973, p. 261-273.

⁴ Dușumeaua a fost afectată de ciuperca *Merulius Lacrimans*.

⁵ N. Stoicescu, *op.cit.*, p. 197.

7. **Ceahlău-Bistricioara (com. Ceahlău)**⁶

Cercetările s-au desfășurat în zona de confluență a Bistricioarei cu Bistrița, fiind evaluate terasele joase și medii, dar mai ales urmele de locuire paleolitică din punctul *Lutărie III*, unde au fost observate mai multe orizonturi epigravetiene, precum și un nivel de locuire gravetian. Au fost realizate două secțiuni, de dimensiuni reduse, dar care au permis precizări de ordin stratigrafic. Materialul arheologic este compus în special din piese litice și resturi faunistice precar conservate.

Cercetare sistematică: M. Anghelinu, L. Niță, G. Murătoareanu, U. Hambach, Ch. Schmidt, D. Veres, V. Dumitrașcu, 2015.

8. **Chilia-Marginea satului (com. Bârgăuani)**

De pe dealul aflat în partea de nord-vest a satului, mărginit spre nord de pante abrupte, provin fragmente ceramice care documentează o locuire din a doua epocă a fierului, probabil getică. Așezarea ocupă o suprafață de aproximativ 2 ha.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

9. **Chilia-La nord-vest de sat (com. Bârgăuani)**

Pe panta răsăriteană a unui deal, la confluența a doi torenți care se varsă în Pârâul Bursucăriei, la aproximativ 2 km nord-vest de sat, se află o așezare atribuită dacilor liberi (sec. II-III p. Chr.). De pe suprafața sitului provin mai multe silexuri, precum și fragmente ceramice de mici dimensiuni, care par să indice și o locuire preistorică.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

10. **Chilia-Bursucărie (com. Bârgăuani)**

În partea de nord a localității, pe un bot de deal aflat la confluența a două cursuri de apă cu caracter intermitent, au fost descoperite mai multe materiale arheologice care atestă o locuire cucuteniană, dar și una din a doua epocă a fierului, probabil getică. Tot de aici provine și un fragment de râșniță lucrată dintr-o rocă magmatică.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

11. **Doljești-Biserica „Sfânta Treime” (com. Doljești)**

În luna octombrie 2015, la Biserica Ortodoxă „Sfânta Treime” din Doljești s-au demarat lucrările pentru un nou proiect legat de construirea unui așezământ pastoral-misionar. Anterior, în 2011, biserica a mai beneficiat de

⁶ M. Anghelinu et alii, *Com. Ceahlău (jud. Neamț), punct Bistricioara*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 222-224.

unele lucrări complementare (construirea unei alei de acces, montarea unor pavaje împrejurul clădirii), prilej cu care s-a cercetat un mormânt cu piatră funerară aflat la baza fundației exterioare a bisericii⁷.

Lucrările recente, care au afectat doar zona de nord și nord-est a bisericii, au pus în evidență două complexe arheologice, respectiv două cuptoare pentru var. Pe baza materialului arheologic, puțin consistent, găsit în zona cuptoarelor, acestea au fost datate în perioada sec. XVII-XVIII, deci cel mai probabil respectivele instalații se leagă de momentul construirii edificiului de cult.

Supraveghere: G.D. Hânceanu, 2015.

12. **Dragomirești-Dealul Chiciura (com. Dragomirești)**

În punctul amintit, ca urmare a descoperirii unui tezaur de monede romane cu ajutorul unui detector de metale de către un cetățean, a fost necesară verificarea locației respective pentru a vedea dacă zona reprezintă un sit arheologic. La cercetarea de suprafață efectuată de către un colectiv al Complexului Muzeal Județean Neamț și Institutului de Arheologie din Iași nu au fost descoperite alte vestigii arheologice.

Cercetare de suprafață: L. Munteanu, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

13. **Dumbrava-Cetățuia (com. Timișești)**

În pădurea aflată la sud-vest de sat, pe partea dreaptă a Râului Neamț, se află un promontoriu care dispune de o foarte bună poziție topografică și de vizibilitate asupra unui sector important al Văii Moldovei. Mărginit la nord de pante foarte abrupte, promontoriul este înconjurat pe trei laturi de un șanț adânc, a cărui deschidere atinge în unele locuri 4-5 m și are o adâncime de maxim 2 m. Datorită zonei împădurite nu am putut analiza foarte bine terenul, dar am reușit să găsim un singur fragment ceramic atipic, lucrat dintr-o pastă grosieră. Deocamdată nu putem încadra precis din punct de vedere cultural-cronologic acest obiectiv, dar nu excludem posibilitatea să fie chiar o fortificație preistorică.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

14. **Farcașa-Biserica de lemn „Cuvioasa Parascheva” (com. Farcașa)**

Supravegherea arheologică a fost impusă de realizarea proiectului *Înființare rețea de canalizare și stație de epurare ape uzate în satele Farcașa și Frumosu, comuna Farcașa*. Obiectivul supravegherii a vizat traseul rețelei de

---

⁷ Pentru detalii vezi G.D. Hânceanu, *Supravegherea arheologică de la Biserica „Sf. Treime” din Doljești (jud. Neamț)*, în *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, p. 529-546.

canalizare din apropierea bisericii de lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva”, ridicată la 1774⁸, însă nu au fost depistate materiale arheologice.

Supraveghere: C.-D. Nicola, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

15. Gârcina-Dealul Pietrăriei (com. Gârcina)

În partea de sud a satului, la mijlocul pantei și la circa 400 m vest de șoseaua Piatra-Neamț - Târgu Neamț, ca urmare a unei detecții, a fost descoperit un tezaur de monede romane. În punctul respectiv, aflat la 1 km nord-nord-est față de biserica satului, nu au fost identificate alte vestigii arheologice care să ateste existența unui sit.

Cercetare de suprafață: L. Munteanu, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

16. Ghelăiești-Dealul Nedeia (com. Bârgăoani)

În 2016 au fost realizate investigații pluridisciplinare neinvazive, respectiv prospecțiuni geomagnetice, fotografii aeriene cu drona și modelarea digitală a terenului, de către un colectiv de specialiști de la Complexul Muzeal Județean Neamț și Universitatea „Friedrich Alexander” din Erlangen-Nürnberg (Germania).

Diagnostic arheologic: C. Preoteasa, C. Mischka, G. Schafferer, B. Praschl, C.-D. Nicola, Al. Gafincu, S.-C. Ceașu, V. Diaconu, 2016.

17. Gherăiești-Coasta Gherăieștilor (com. Gherăiești)

În iulie 2015, cu prilejul semnalării unor materiale ceramice în punctul amintit, s-au verificat condițiile și locul descoperirii acestora. Potrivit descoperitorului, vestigiile au fost găsite pe partea dreaptă a Moldovei, pe o porțiune din terasa superioară și cea medie a râului. Materialul ceramic recuperat, atribuit dacilor liberi (inclusiv ceramică romană de import), poate fi pus în legătură cu așezarea dacilor liberi din punctul *Siliște*, aflată în perimetrul satului Poiana, comuna Dulcești.

În timpul acestor verificări de teren persoana care a semnalat materialele dacice a indicat și o altă locație (*Sub Fântâna Vătafului* sau *Sub Tăpșan*), de unde proveneau resturi de vase pictate. Acestea au fost descoperite la aproximativ 2 km față de punctul anterior, în zona unui promontoriu împădurit. Pe baza materialului arheologic recuperat, s-a confirmat existența unei noi așezări cucuteniene, datată probabil în faza A sau A-B.

Cercetare de suprafață: Gh. Dumitroaia, G.D. Hânceanu, 2015.

---

⁸ N. Stoicescu, *op.cit.*, p. 290; T. Elian, *Punerea în valoare a bisericilor de lemn din nordul Moldovei prin restaurarea și încadrarea lor în circuitul turistic*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, 4, 1973, p. 42.

18. Hanul Ancuței-La vest de han (com. Tupilați)

Pe terasa înaltă a Râului Moldova, la 200 m vest față de han, pe partea stângă a drumului european (E 85), în zona rețelei electrice de înaltă tensiune, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice lucrate la roată, precum și bucăți de lipitură arsă, care documentează o locuire a culturii Sântana de Mureș.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

19. Hârtop-Dealul Hârtopului (com. Bârgăoani)

Pe terasa înaltă din dreapta Pârâului Inăria a fost descoperit, cu ajutorul unui detector de metale, un tezaur monetar alcătuit din denari romani. Verificarea descoperirii de către un colectiv de la Complexul Muzeal Județean Neamț și Institutul de Arheologie din Iași nu a dus la identificarea altor urme de locuire în punctul respectiv.

Cercetarea de suprafață: L. Munteanu, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

20. Hârtop-Vatra satului (com. Bârgăoani)

În zona centrală a satului, pe ambele maluri ale Pârâului Inăria, în apropiere de pod, a fost identificată o așezare a dacilor liberi, de unde au fost recuperate fragmente ceramice de producție locală, precum și o toartă de amforă.

Cercetarea de suprafață: L. Munteanu, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

21. Hârtop-Dealul Graniște (com. Bârgăoani)

La sud-vest de sat, într-o zonă înaltă și la 250 m față de fermă, a fost descoperită cu detectorul de metale o broșă medievală. Verificarea în teren efectuată ulterior de către specialiști nu a dus la identificarea altor vestigii arheologice.

Cercetarea de suprafață: L. Munteanu, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

22. Izvoare-La Izvoare (com. Dumbrava Roșie) (fig. 1/1, 2)

În 2015 s-au reluat cercetările în acest sit, prin realizarea într-o primă fază a unor prospecțiuni geomagnetice, de către o echipă germană⁹. Săpăturile efectuate ulterior au pus în evidență, printre altele, resturile unei locuințe, puternic incendiată, din faza Cucuteni A, de formă rectangulară, orientată est-vest. Construcția a fost prevăzută cu o platformă de bârne, lipite cu lut. În colțul de nord-vest al locuinței, sub platformă, a fost identificată o depunere rituală, ce consta dintr-o lentilă consistentă de cereale și o teslă de piatră, de mari dimensiuni, fără urme de utilizare. În campania din 2016 au continuat săpăturile, după ce în prealabil au fost realizate fotografiile aeriene cu drona și modelarea digitală a terenului.

⁹ Gh. Dumitroaia et alii, *Sat Izvoare, com. Dumbrava Roșie, jud. Neamț, punct: La Izvoare*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 45, 46.

Cercetare sistematică: Gh. Dumitroaia, C. Preoteasa, C.-D. Nicola, S.-C. Ceaușu, C. Mischka, I. Tasimova, A. Niessner, M. Hattermann, V. Grigoraș, 2015; C. Preoteasa, C.-D. Nicola, Nicola, Al. Gafincu, S.-C. Ceaușu, V. Diaconu, D. Mischka, C. Mischka, G. Schafferer, 2016.

23. Oglinzi-Dealul Zăneasca (com. Răucești)

În partea de sud a satului și în stânga șoselei ce duce spre Târgu Neamț, pe culmea dealului menționat, au fost observate două movile (tumuli ?), puternic aplatizate, aflate la distanța de aproximativ 150 m una față de cealaltă. Diametrele maxime ale acestor movile sunt de 15 m și respectiv 25 m.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, Al. Gafincu, 2016.

24. Oglinzi-Dealul Rotăriei (com. Răucești)

În zona înaltă a dealului, pe un pînten mărginit de pante abrupte și cu o bună vizibilitate, au fost descoperite fragmente ceramice corodate, de dimensiuni mici, precum și piese litice, cioplite și șlefuite. După factura pastei, ceramica aparține epocii bronzului, cel mai probabil perioadei timpurii sau mijlocii. Materialele se găsesc răspândite pe o suprafață de aproximativ 5000 mp.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2016.

25. Petricani-Dealul La Lupărie / La Vulpoi (com. Petricani)

În zona de sud a satului, pe un pînten de deal împădurit, aflat pe partea dreaptă a Râului Topolița, a fost identificat un sit care prezintă urmele unor fortificații antropice. Respectivul pînten de deal se prezintă ca un platou cu pante abrupte pe partea de nord-vest și pe cea de sud-vest și are o suprafață de aproximativ 2 ha. Zona de est a platoului este închisă de două șanțuri arcuite, cu o distanță medie între ele de aproximativ 25 m. Deschiderea actuală a șanțurilor este de aproximativ 2-4 m, iar adâncimea medie de 0,5-1 m. Din acest perimetru au putut fi recuperate și câteva fragmente ceramice de mici dimensiuni, bucăți de lipitură arsă și câteva așchii de silex și gresie. După factura pastei, ceramica aparține probabil epocii bronzului.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

26. Piatra-Neamț - Ruine Beci I (Muzeul „Curtea Domnească” – Pivnița I) (mun. Piatra-Neamț)

Supravegherea arheologică a fost impusă de desfășurarea proiectului *Soluții de remediere tehnică a infiltrațiilor din Muzeul Curții Domnești I – Reparații beciul domnesc*. Lucrările efectuate la ruinele medievale au presupus atât refacerea sistemului de hidrofobizare și a finisajelor, cât și sistematizarea colectării apelor pluviale. În urma activităților desfășurate nu au fost înregistrate materiale arheologice.

Supraveghere: G.D. Hânceanu, C.-D. Nicola, S.-C. Ceașu, Al. Gafincu, 2016.

27. Piatra-Neamț - Str. Petru Rareș, nr. 9 (mun. Piatra Neamț)

În perimetrul de protecție al Curții Domnești și al sinagogii ce datează din anul 1766 s-au realizat lucrări pentru demolarea unei bune părți a fostului sediu al Creditului Agricol, care a funcționat la cumpăna secolelor XIX-XX¹⁰. A rămas conservată parțial pivnița imobilului (cca. 1/3), beneficiarul incluzând zidurile în subsolul viitoarei construcții. A fost surprins un nivel stratigrafic anterior ridicării vechii construcții, dar care – din motive obiective – nu a putut fi cercetat.

Supraveghere: S.-C. Ceașu, 2016.

28. Podoleni-Str. Alexandru Podoleanu (com. Podoleni)

În zona de protecție a conacului Krupenski (sec. XVIII-XIX)¹¹ lucrările pentru construcția unui imobil¹² au impus asistență arheologică de specialitate. În suprafața afectată de lucrări, aflată la cca. 50 m vest față de conac, au fost interceptate mai multe niveluri, cinci la număr, dintre care atrage atenția ultimul, surprins în între 1,35-2,10 m față de nivelul actual de călcare. Acesta consta într-o succesiune de straturi argiloase, în amestec cu pietriș și pământ negru, ce pot fi puse pe seama săpării fundației conacului Krupenski sau a unor anexe, materialul excavat formând o terasare artificială. În suprafața destinată anexei, aflată la cca. 50 m sud de viitorul imobil, nu au fost descoperite materiale arheologice sau elemente de natură stratigrafică, fundația fiind superficială, de aproximativ 0,40 m.

Supraveghere: C.-D. Nicola, Al. Gafincu, S.-C. Ceașu, 2016.

29. Răucești-Dealul Munteni (com. Răucești) (fig. 2/1, 2)

În 2015¹³ au fost reluate investigațiile în cadrul acestei așezări cucuteniene, principalele obiective fiind: verificarea informațiilor oferite de scanarea geomagnetică realizată de o echipă de specialiști germani ai Institutului de Pre- și Protoistorie din cadrul Universității „Friedrich-Alexander” din Erlangen-

¹⁰ Imobilul este cuprins în planul orașului întocmit în anul 1900 și care se păstrează la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Neamț, Fond *Primăria orașului Piatra-Neamț*, nr. 20.

¹¹ N. Stoicescu, *op.cit.*, p. 652.

¹² În apropiere a mai fost realizată în anul 2009 o supraveghere arheologică cu ocazia construirii unui imobil, vezi D. Garvăn, R. Munteanu, *Cercetările arheologice efectuate în perioada 2007-2010*, în *Memoria Antiquitatis*, XXV-XXVI (2008-2009), 2010, p. 553.

¹³ Gh. Dumitroaia *et alii*, *Răucești, com. Răucești, județul Neamț, punct: Dealul Munteni*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 69, 70.

Nürnberg¹⁴, observații de ordin stratigrafic, prelevarea unor probe pentru analize interdisciplinare, precum și verificarea stării de conservare a sitului. Au fost săpate patru secțiuni, totalizând o suprafață de 84 mp. Nu au fost identificate urmele unor structuri de locuire, dar au fost cercetate câteva gropi. Materialul ceramic descoperit este în cea mai mare parte corodat, dar trăsăturile morfologice și câteva fragmente cu pictură confirmă predominarea vestigiilor din faza Cucuteni A. De asemenea, au fost recuperate și materiale Cucuteni B, precum și ceramică din epoca bronzului (timpurie, mijlocie și târzie). Ca urmare a scanărilor geomagnetice s-a constatat că așezarea a avut și un sistem de apărare antropic, alcătuit din două șanțuri, amplasate în zone diferite. Prin cercetările din 2015 și 2016 a fost secționat unul dintre aceste șanțuri de apărare care a fost săpat în faza Cucuteni A. Din săpăturile efectuate în 2015 au fost prelevate eşantioane de sediment, dar a fost studiat și un lot de resturi de oase de animale¹⁵.

Cercetare sistematică: Gh. Dumitroaia, V. Diaconu, C. Preoteasa, C. Mischka, I. Tasimova, A. Niessner, M. Hattermann, 2015; C.-D. Nicola, V. Diaconu, C. Preoteasa, Al. Gafincu, C. Mischka, 2016.

30. Răucești-Pârâul Alunișului (com. Răucești)

În partea de sud-vest a localității, pe malul drept al Pârâului Alunișului, aflat lângă fosta livadă și aproape de hotarul cu Târgu Neamț, au fost găsite fragmente ceramice destul de slab conservate, precum și așchii de piatră. Materialele sunt răspândite pe panta de est a Dealului Poiana Lungă, iar după factura pastei din care au fost lucrate vasele, putem presupune existența unei locuiri de la sfârșitul epocii bronzului.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2016.

31. Roman-Arhipiscopia Romanului și Bacăului (mun. Roman)¹⁶ (fig. 5)

Necesitatea extinderii unui complex administrativ al Arhipiscopiei a impus efectuarea unor cercetări arheologice preventive, în condițiile în care, perimetrul afectat face parte dintr-o zonă în care, în trecut, a fost parțial cercetată o necropolă medievală. Recentele săpături au confirmat existența unui

¹⁴ C. Mischka *et alii*, *Geomagnetic survey of Cucuteni settlements in Moldova – results of the FAU – campaign 2015*, în *Arheologia Moldovei*, XXXIX, 2016, p. 337-339.

¹⁵ M. Danu *et alii*, *Chalcolithic agropastoralism traces in the site of Răucești (Neamț County, Romania). Phytoliths and animal remains*, în *International Journal of Conservation Science*, 7/4, 2016, p. 1071-1080.

¹⁶ G.D. Hânceanu *et alii*, *Mun. Roman, jud. Neamț, punct: Arhipiscopia Romanului și Bacăului*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 181, 182.

întins spațiu funerar. Cercetarea din 2015 a permis dezvelirea a 216 morminte, dintre care șase complexe mortuare aparțin bronzului mijlociu¹⁷.

Inventarul mormintelor medievale este compus, în general, din monede și piese de podoabă. În complexele atribuite epocii bronzului s-au găsit doar vase întregi și fragmentare.

Săpăturile au permis și cercetarea unor gropi menajere, a unui turn circular și fundațiile unui posibil atelier pentru lumânări.

Cercetare preventivă: G.D. Hânceanu, S.-C. Ceașu, D.-C. Nicola, A. Ciobanu, 2015.

32. Roman-Grădina Mică (mun. Roman)

Lucrările edilitare efectuate în zona centrală a municipiului Roman au dus la descoperirea urmelor unei construcții din sec. XIX, cunoscută din sursele istorice sub numele de cofetăria-restaurant Sternati. Clădirea a fost prevăzută cu o pivniță de mari dimensiuni, realizată din piatră și cărămidă, acum păstrată parțial.

Supraveghere: G.D. Hânceanu, A. Ciobanu, 2016.

33. Roșiori-Țarina Veche / La Humărie (com. Dulcești)¹⁸ (fig. 6)

În campania din 2015 au fost trasate două casete pe marginea terasei înalte a Râului Moldova și s-au descoperit mai multe complexe închise, dintre care trei locuințe, gropi menajere și un cuptor. Situația stratigrafică confirmă observațiile din campaniile anterioare, potrivit cărora cea mai timpurie locuire aparține sec. III-II a. Chr. Cel mai consistent nivel arheologic este datat în sec. II-III p. Chr., dar au fost descoperite și materiale arheologice din sec. VI-VII p. Chr.

În anul 2016 a fost deschisă o nouă suprafață, de aproximativ 120 mp, prilej cu care au fost identificate materiale arheologice și complexe atribuite bastarnilor și dacilor liberi.

Cercetare sistematică: G.D. Hânceanu, C.-D. Nicola, V. Diaconu, C. Preoteasa, 2015, 2016.

34. Ruginoasa-Dealul Ciorenilor (com. Ruginoasa)

În marginea nordică a satului, pe prima terasă de pe dreapta Pârâului Ruginoasa, a fost găsit, cu ajutorul detectorului de metale, un tezaur de monede romane. Verificarea locației respective a dus la identificarea de către specialiști

¹⁷ Pentru acestea din urmă a se vedea și V. Diaconu *et alii*, *Un grup de morminte din epoca bronzului descoperit la Roman-Arhipiscopie. Abordări pluridisciplinare*, în *Arheologia Moldovei*, XXXIX, 2016, p. 347-370.

¹⁸ G.D. Hânceanu *et alii*, *Sat Roșiori, com. Dulcești, județul Neamț, punct: Țarina Veche / La Humărie*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 77, 78.

a unui bogat material arheologic care documentează o aşezare a dacilor liberi, cu o suprafaţă de aproximativ 8 ha.

Cercetare de suprafaţă: L. Munteanu, S.-C. Ceaşu, Al. Gafincu, 2016.

35. Tazlău-Mănăstirea Tazlău (com. Tazlău)¹⁹

Supravegherea arheologică a fost impusă de lucrările premergătoare restaurării monumentului. În acest scop au fost efectuate şase sondaje, rezultate mai edificatoare fiind obţinute doar în trei dintre acestea. Săpăturile s-au concentrat lângă biserică, dar şi în zona turnului-clopotniţă. Cercetarea a evidenţiat anumite particularităţi ale modului de construcţie a turnului şi a zidului de incintă, iar lângă biserică au fost descoperite 14 morminte.

Supraveghere arheologică: G.D. Hânceanu, S.-C. Ceaşu, 2015.

36. Târgu Neamţ-La Canton (or. Târgu Neamţ)²⁰ (fig. 3)

Lucrările din anul 2015, efectuate în partea de vest a străzii Cetăţii, au pus în evidenţă urmele a două construcţii, respectiv o biserică, cel mai probabil de lemn, ridicată pe fundaţie de piatră, şi o construcţie de zid, de mari dimensiuni.

Biserica, cu o lungime de aproximativ 18 m, a funcţionat începând cu sfârşitul veacului al XV-lea şi până în prima parte a secolului al XVII-lea. Edificiul cunoaşte o compartimentare specifică ritului ortodox, cu pronaos, naos şi altar, cu precizarea că atât pronaosul, cât şi altarul prezintă un traseu poligonal. În jurul bisericii s-a dezvoltat o necropolă ce a funcţionat până în prima jumătate a veacului al XVII-lea. Au fost interceptate un număr de 17 morminte, cu un inventar săracăcios, dispuse pe două şi chiar trei niveluri.

La aproximativ 30 m est de biserică a fost interceptată o altă construcţie (C. 2). Aceasta este de dimensiuni mari, cu lungimea de 22,20 m şi lăţimea de 8,20 m. Interiorul cunoaşte o compartimentare pluricelulară, încăperile fiind dispuse în anfiladă (de la est la vest Camera 1, Camera 2 şi Camera 3). O parte din acest edificiu a fost suprapus de o locuinţă de suprafaţă ce a dispus şi de un atelier de feronerie. Aceasta a funcţionat în a doua jumătate a secolului al XVII-lea - începutul secolului al XVIII-lea.

În zona C. 2 a fost surprins un prim nivel de locuire, care – pe baza materialului ceramic – poate fi atribuit sfârşitului secolului XIV şi începutului celui următor.

Supraveghere: V. Diaconu, S.-C. Ceaşu, 2015.

¹⁹ G.D. Hânceanu, S.-C. Ceaşu, *Sat Tazlău, com. Tazlău, judeţul Neamţ, punct: Mănăstirea Tazlău*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 204, 205.

²⁰ V. Diaconu, S.-C. Ceaşu, *Oraş Târgu Neamţ, judeţul Neamţ, punct: La Canton*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 203, 204.

37. Târgu Neamț - Strada Sf. Lazăr (or. Târgu Neamț)

În zona centrului vechi al orașului, în spatele Policlinicii, lucrările edilitare pentru montarea rețelilor de apă potabilă și canalizare au permis observarea unor depuneri arheologice care sunt datate între sfârșitul secolului XVII și jumătatea secolului XX. Din păcate, zona a fost afectată de construcții contemporane și lucrări edilitare, astfel încât nivelurile arheologice sunt foarte deranjate. Au fost recuperate fragmente ceramice, resturi osteologice și câteva piese mărunte de metal.

Supraveghere: V. Diaconu, 2015.

38. Târgu Neamț - Cimitirul Evreiesc (or. Târgu Neamț)

În partea de est a orașului, pe un bot de terasă situat în dreapta Pârâului Ursului, lângă cimitirul evreiesc, au fost descoperite materiale arheologice cucuteniene (faza Cucuteni A ?). Vestigiile sunt răspândite pe o suprafață de peste 1000 mp în partea de sud-est a cimitirului. Au fost recuperate în special fragmente ceramice, corodate în mare parte, dar și piese de silex, precum și topoare fragmentare, realizate din marnă. Așa cum o arată conformația terenului, se pare că pe latura de nord-vest așezarea a avut un șanț de apărare, ale cărui extremități sunt încă vizibile.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2016.

39. Târgu Neamț-Aerodrom (or. Târgu Neamț)

În zona de nord-est a orașului, la 1 km față de cartierul Pârâul Ursului, pe culmea unui deal aflat între șanțul anticar și un mic torent, au fost identificate două movile (tumuli ?), cu diametrele cuprinse între 25-30 m și înălțimea maximă de 1 m. Distanța dintre ele este de aproximativ 20 m.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, Al. Gafincu, 2016.

40. Târgu Neamț-Strada Gloriei (or. Târgu Neamț)

Pe strada Gloriei, nr. 1, în apropierea intersecției cu strada Cuza-Vodă, în dreptul blocului A4, lucrările pentru montarea rețelei de canalizare au deranjat o veche pivniță. Supravegherea arheologică efectuată în acest caz a evidențiat faptul că pivnița este păstrată în cea mai mare parte, fiind construită din piatră de râu. De asemenea, a fost surprinsă o porțiune din fundația de piatră a unei locuințe, iar detaliile stratigrafice au arătat că pivnița se afla în interiorul acelei clădiri. Pe baza materialului arheologic recuperat, dar ținând cont și de tehnica de construcție a pivniței, credem că nu este mai veche de sec. XIX și poate fi pusă în legătură cu zona comercială a comunității evreiești, care a fost prezentă în perioada respectivă în Târgu Neamț.

Supraveghere: V. Diaconu, 2016.

41. Târgu Neamț - Strada Cetății, nr. 3 (fig. 4)

Construcția unei locuințe în perimetrul sitului din punctul *La Damian*, aflat în vechea vatră a târgului, a impus asistență arheologică de specialitate. Arealul afectat de recente lucrări edilitare corespunde parțial cu zona cercetată la sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut, prilej cu care a fost descoperită și cercetată o locuință de la sfârșitul veacului al XIV-lea²¹. Cu ocazia supravegherii arheologice din 2016 au fost puse în evidență urmele unei locuințe atribuită secolului XV, semiadâncită și distrusă în urma unui incendiu. Au mai fost cercetate și câteva gropi menajere, din care s-a recuperat material arheologic specific veacurilor XIV-XV.

Supraveghere: V. Diaconu, S.-C. Ceaușu, Al. Gafincu, 2016.

42. Târgu Neamț - După Poiană

Lucrările pentru montarea rețelei de apă efectuate în extremitatea nordică a orașului, în cartierul Pometea, la capătul străzii Vultur, în marginea pădurii și lângă o lizieră de salcâmi, au scos la suprafață fragmente ceramice de factură preistorică, din care unele ar putea fi atribuite eneoliticului. Terenul fiind în mare parte acoperit cu vegetație nu ne-a oferit posibilitatea unei cercetări amănunțite pentru a stabili întinderea sitului. La 300 m spre nord se găsește izvorul de apă sărată de la *Fântâna Corugea*²².

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2016.

43. Târgu Neamț - Pârâul Adânc

În marginea cartierului Humulești, la poalele Dealului Osoi, la limita cu comunele Vânători-Neamț și Agapia, pe malul stâng al Pârâului Adânc, au fost descoperite materiale arheologice, reprezentate prin fragmente ceramice și piese litice. Olăria recuperată prezintă trăsături care o apropie de epoca bronzului, dar au fost găsite și fragmente ceramice specifice culturii Sântana de Mureș.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2016.

44. Târgu Neamț - Colegiul Național „Ștefan cel Mare”, corp B (or. Târgu Neamț)

Necesitatea realizării unui gard a impus săparea unei fundații în zona de protecție a două monumente istorice, respectiv Poșta Veche (azi Biroul Oficiului de Cadastru și Publicitate Imobiliară) și Pretura (azi Biblioteca Orășenească).

Cercetarea a vizat traseul unui șanț cu o lungime de 57 m și lățime maximă de 0,30 m, care a atins adâncimea de 0,60 m, orientat est-vest.

²¹ A. Bătrâna, Gh. Sion, *Locuința din a doua jumătate a sec. XIV de la Târgu Neamț*, în *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie*, 57, 1-4, 2006, p. 91-112.

²² Vezi studiul dedicat acestuia din prezentul volum.

Perimetrul în care s-au efectuat săpăturile a fost afectat, în mare parte, de alte intervenții antropice recente (un gard, rețele electrice și de canalizare). Nu au fost surprinse contexte sau materiale arheologice.

Supraveghere arheologică: V. Diaconu, 2016.

45. Totoești - *La nord-est de sat* (com. Tupilați)

Pe un teren în pantă, aflat la 100 m spre sud față de șoseaua Tupilați - Războieni, la sud-est de intersecția cu drumul către Târgu Neamț, au fost descoperite fragmente ceramice atribuite culturii Sântana de Mureș, dar și mai multe așchii de gresie, care ar putea indica o locuire mai veche.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

46. Tupilați - *La sud-vest de sat* (com. Tupilați)

În extremitatea satului, pe malul stâng al Pârâului Valea Albă, la 50 m nord față de podul peste cursul de apă amintit, lucrările agricole au scos la suprafață fragmente ceramice atribuite bronzului târziu (cultura Noua).

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

47. Tupilați-Dealul Belcești 1 (com. Tupilați)

În partea de sud a satului, în stânga drumului ce duce spre Chilia, pe un bot de deal, a fost semnalată o așezare cucuteniană, cu o suprafață de aproximativ 1,5 ha, de unde au fost recuperate numeroase fragmente ceramice. Pe baza vestigiilor identificate de noi, considerăm că așezarea aparține fazei Cucuteni A. Situl pare să fie același cu cel menționat anterior de Gh. Dumitroaia²³.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

48. Tupilați-Dealul Belcești 2 (com. Tupilați)

Pe dealul aflat în stânga drumului ce duce spre satul Chilia, în apropierea sitului menționat anterior, se află o stațiune de pe suprafața căreia au fost recuperate materiale ceramice specifice sec. II-III p. Chr.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

49. Tupilați-Juncani (com. Tupilați)

Pe panta puțin înclinată a dealului aflat pe partea dreaptă a drumului ce duce spre Chilia, în zona unui mic torent, au fost identificate mai multe fragmente ceramice care confirmă existența unei locuiri aparținând culturii Sântana de Mureș.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

---

²³ Gh. Dumitroaia, *Materiale și cercetări arheologice din zona de nord-est a județului Neamț*, în *Memoria Antiquitatis*, XVIII, 1992, p. 95.

50. Tupilați-Toponim neprecizat (com. Tupilați)

La jumătatea distanței dintre Tupilați și Chilia, pe partea dreaptă a drumului și în apropierea unei poteci de țară, a fost descoperit un nucleu de silex, de mici dimensiuni, patinat, atribuit paleoliticului superior²⁴.

Cercetare de suprafață: V. Diaconu, 2015.

51. Valea Doamnei - Poiana Cireșului (mun. Piatra Neamț)

Cercetările din anii 2015²⁵ și 2016 au avut ca principal obiectiv stabilirea intensității locuirii în zonele excavate prin delimitarea diferitelor aglomerări de material litic și faunistic. Săpăturile, extrem de meticuloase realizate, au permis recuperarea unor piese excepționale, dintre care merită amintită o statueta de tip Venus, lucrată din piatră, singura de acest fel din România. Descoperirile de până acum de la Poiana Cireșului confirmă faptul că stațiunea paleolitică de aici este una dintre cele mai importante pentru gravetianul est-carpatic.

Cercetare sistematică: E.-C. Nițu, M. Cârciumaru, O. Cîrstina, M.-C. Văleanu, Gh. Dumitroaia, J. Lacarrière, R. Dincă, A. Nicolae, F.-I. Lupu, 2015, 2016.

52. Văleni-Cetățuia (mun. Piatra Neamț)

În vara anului 2016 o echipă româno-germană a efectuat prospecțiuni geomagnetice, fotografii aeriene cu drona și modelarea digitală a terenului celebrei stațiuni preistorice de pe malul drept al Râului Bistrița.

Diagnostic arheologic: C. Preoteasa, C. Mischka, D.-C. Nicola, V. Diaconu, Al. Gafincu, S.-C. Ceaușu, 2016.

Notă

Această cronică a fost realizată și cu sprijinul colegilor din cadrul Complexului Muzeal Județean Neamț, care au desfășurat cercetări arheologice pe parcursul anilor 2015-2016, respectiv: S.-C. Ceaușu, Al. Gafincu, G.D. Hânceanu, C.-D. Nicola, C. Preoteasa.

²⁴ Mulțumim pentru determinare domnului prof. univ. dr. Marin Cârciumaru.

²⁵ E.-C. Nițu et alii, *Valea Doamnei, oraș Piatra Neamț, jud. Neamț, punct: Piatra Neamț - Poiana Cireșului*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2015, 2016*, p. 105-107.

CHRONICLE OF THE ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES FROM NEAMȚ COUNTY (2015-2016)

Keywords: *Neamț County, archaeological sites, archaeological researches, systematic excavations, preventive researches, diagnoses, supervisions, surface researches, random discoveries.*

Abstract

The paper presents the most important results of the archaeological researches carried out in the Neamț County during the period of 2015-2016. Systematic excavations were made to Izvoare, Roșiori, Răucești or Valea Doamnei, to which also added a series of archaeological surveys and prevention researches. The main archaeological research was sustained by the archaeologists of the Neamț County Museum Complex and by researchers from the collaborating institutions.

For the first time, during 2015-2016, there were performed geomagnetic surveys of several prehistoric settlements, such as Răucești, Izvoare, Ghelăiești and Văleni, thus obtaining new data about their internal structure and defensive systems.

The researches made within the territory of the Neamț County brought not only valuable scientific data, but also consistent cultural and historical inventory from our national heritage.

LIST OF ILLUSTRATIONS

- Fig. 1.** *Izvoare-„La Izvoare”. Aspects during the archaeological researches: 1 – debris of dwelling no. 1 (Cucuteni A); 2 – Section I (S. I) (photo: C. Preoteasa).*
- Fig. 2.** *Răucești-„Dealul Munteni”: 1, 2 – aspects during the archaeological researches (photo: V. Diaconu).*
- Fig. 3.** *Târgu Neamț - „La Canton”. Aspects during the archaeological researches (photo: V. Diaconu).*
- Fig. 4.** *Târgu Neamț - „Strada Cetății, no. 3”. Aspects during the archaeological researches (photo: V. Diaconu).*
- Fig. 5.** *Roman-„Arhiepiscopie”. Bronze Age funerary complexes (photo: V. Diaconu).*
- Fig. 6.** *Roșiori-„Țarina Veche”. Archaeological excavations (photo: G.D. Hânceanu).*

Fig. 1. *Izvoare-„La Izvoare”. Aspecte din timpul cercetărilor arheologice:*
1 – resturile locuinței 1 (Cucuteni A); 2 – Secțiunea I (S. I) (foto: C. Preoteasa).

Fig. 2. Răucești-„Dealul Munteni”: 1, 2 – aspecte din timpul cercetărilor arheologice (foto: V. Diaconu).

Fig. 3. *Târgu Neamț - „La Canton”. Aspecte din timpul cercetărilor arheologice (foto: V. Diaconu).*

Fig. 4. *Târgu Neamț - „Strada Cetății, nr. 3”.*
Aspecte din timpul cercetărilor arheologice (foto: V. Diaconu).

Fig. 5. *Roman-„Arhiepiscopie”. Complexe funerare din epoca bronzului*
(foto: V. Diaconu).

Fig. 6. Roșiori-„Țarina Veche”. Cercetări arheologice (foto: G.D. Hânceanu).